

דורו של שמד

שיר השירים רבה פרשה א

"על כן עלמות אהבוך" - זה דורו של שמד שנאמר: "כי עליך הורגנו כל היום נחשבנו כצאן טבחה" (תהלים מד).¹

שיר השירים רבה (וילנא) פרשה ב

"השבעתי אתכם בנות ירושלים", במה השביעך? ר' אליעזר אומר: השביעך בשמים ובארץ. "בצבאות" - בצבא של מעלה ובצבא של מטה ... ר' חנינא בר פפא אמר: השביעך באבות ובאמהות ... שעשו צביוני ועשיתי צביוני בס ...² ורבנן אמרי: השביעך בדורו של שמד, "בצבאות" - שעשו צביוני בעולם ושעשיתי צביוני בהן. "או באילות השדה" - ששופכין דמן על קדושת שמי כדס הצבי ודס האיל. זהו שכתוב: "כי עליך הורגנו כל היום" (תהלים מד כג). אמר ר' חייא בר אבא: אם יאמר לי אדם תן נפשך על קדושת שמו של הקב"ה אני נותן, ובלבד שיהרגוני מיד. אבל בדורו של שמד איני יכול לסבול.³ ומה היו עושים בדורו של שמד? היו מביאין כדוריות של ברזל ומלבנין אותן באש ונותנין אותן תחת שיחיהן ומשיאין נפשותם מהן ומביאין קרטיות של קנים ונותנין אותן תחת ציפורן ומשיאין נפשותיהם מהם. הוא שאמר דוד: "אליך ה' נפשי אשא" (תהלים כה א) - אשיא כתיב, שהיו משיאין נפשם על קדושת שמו של הקב"ה.⁴

מדרש תהלים (בובר) מזמור יז

דבר אחר: "ממתים ידך ה'" (תהלים יז יד)⁵ - מדבר בדורו של שמד. ומהו היתה גבורתה? שמסרו נפשם על קדוש השם. ומתים מתחת ידך, שהיו מומתים על ידך. "ממתים מחלד" - אלו הנחבאים מפני הצוררים עד שעלתה גופם חלודה, כגון ר' שמעון בן יוחאי שעשה במערה הוא ובנו שלש עשרה שנים, עד שהעלה גופם חלודה.⁶

מי יגול עפר מעיניכם חכמי ישראל, שיפה דרשתם על גזירות השמד הקשות של דורכם, אך אינכם כאן איתנו ללמד אותנו לדרוש ולזעוק, לזכור ולהזכיר, לזעזע את אומות העולם,⁷ ולנחמנו מהרשע והשמד של דורנו. לא שמד של צליבות, מוקד וכדוריות אש, קלומיות וקרטיות של קנה עברנו; לא שמד של מילה, לימוד תורה ושמירת שבת; כי אם שמד והשמדה פיסיים טוטאליים - למחות שם ישראל בגוף ובנפש מהעולם; להשמיד להרוג ולאבד כל אדם ששם יהודי נקרא עליו. אתם חכמינו גדולי הרוח, חיינתם בצל "מלכות הרשעה" שחמסה וטרפה ושעבדה ולקחה שבויים ועבדה אלילים ופסלים ועל דגלה הנשר הרומאי; ואילו אנו ואבותינו הושמדנו, נטבחנו, הוגזנו ונשרפנו בידי

¹ ובשיר השירים רבה פרשה ח הוא דורש: "כי עזה כמות אהבה - אהבה שאהבו דורו של שמד להקב"ה, שנאמר: כי עליך הורגנו כל היום". ראה גם מדרש איכה רבה א נ שדורש את הפסוק "עליך הורגנו כל היום" על חנה ושבעת בניה. עוד על דור השמד ב מדרש תהלים (בובר) מזמור טז: "ירבו עצבותם - אמר דוד: הרבית עצבונות לדורו של שמד, שמתו על קדושת שמד".

² על הקשר בין אבות האומה ודורו של שמד ראה בראשית רבה פרשה עז וכן הוא בשיר השירים רבה, במאבק יעקב והמלאך הוא שרו של עשו על פי המסורת: "וירא בשכינה כי לא יכול לו, ויגע בכף ירכו - בצדיקים ובצדיקות, בנביאים ובנביאות, שהיו עתידין לעמוד ממנו ומבניו. איזה זה? זה דורו של שמד". ראה פירוש רמב"ן לפסוק בראשית לב כו שמרחיב במוטיב זה ומביא רבים מהמדרשים שנביא להלן. ובמדרש תהלים (בובר) מזמור ב: "ר' הונא אומר: שלשה חלקים נחלקו היסורין, אחת נטלו אבות העולם וכל הדורות, ואחת דורו של שמד, ואחת דורו של מלך המשיח". ולוואי עלינו ייסורי האבות ומנת חלקם. ועל ייסורי המשיח כבר אמרו חכמים: "ייתי ולא אחמיניה" (שיבוא ולא אראהו), בשל הייסורים הצפויים, ואולי כבר ראינום?

³ ראה פסיקתא דרב כהנא (מנדלבוים) פסיקא יא - ויהי בשלח: "א"ר חייא בר בא: אם יאמר לך אדם: תן נפשך על קידוש השם, אמור: אני נותנה, ובלבד שיתיוז את ראשי מיד. ולא כדורו של שמד שהיו נותנין כדוריות של אש תחת בשיחיהם וקלומיות של קנה תחת ציפורניהם".

⁴ ובמדרש תהלים על פרק כה "אליך ה' נפשי אשא" הוא אומר: "זה דורו של שמד, שהם נתמשכנו נפשותם על קדושת השם, שנאמר: כי תשה ברעך משאת מאומה (דברים כד י). ממשאת שהוא חוב, הגענו לזדון לבך השיאך (אבן עזרא) ולשואת רשעים כי תבוא.

⁵ ראה הפסוק המלא שם: "ממתים ידך ה' ממתים מחלד חלקם בחיים וצפונך תמלא בטנם ישבעו בנים והניחו יתקם לעולליהם".
⁶ הרי לנו קידוש השם של אלה שהומתו (על יד ה') וגם אלה שהשכילו להתחבא מפני הצוררים ומסגירים ומלשינים למיניהם ומצאו מסתור בדירים ואורוות, במרתפים ובעליות גג, בשדות וביערות ובמערות, בעזרת גויים חסידי אומות העולם, עד שהעלה גופם חלודה כר' שמעון בר יוחאי ואלעזר בנו. אלה גם אלה מקדשי השם. ובמדרש אסתר רבה ג וכן בפסיקתא דרב כהנא שואל דוד אם יש לו חלק כמו דור השמד מקדשי השם? "אמר דוד לפני הקב"ה: ריבון העולמים, יש לי חלקי עמהם? אמר לו: וצפונם תמלא בטנם אין כתיב כאן אלא: וצפונך תמלא בטנם - דוד, עכל פי מפרשי המדרש מייצג את לוחמי מלחמות ישראל בארצוץ הרי לנו, הרוגי השואה, ניצולי השואה ולוחמי חירות ישראל, כולם מקדשי השם, כל אחד בדרכו.

⁷ על החשבון עם אומות העולם ראה מדרש תהלים (בובר) מזמור גג: "אמר הקב"ה (למלכות): אני אמרתי שיהיו ישראל מעלים ארנונא [למלכות] כשם שהגויים מעלי. אני אמרתי: פחד שתתנו עליהם - פחד מסיות, ולא שתתנו עליהם פחד של שמד. לא היה פחד, לפי שמסרו עצמם למיתה, והנשארים מהם ניצלו בזכות הרוגי שמד". והיום הם נאספים בזנווה להטיף לנו על גזענות!

"אומות תרבותיות ונאורות" שבצעו ג'נוסייד מכוון של העם היהודי ועל דגלן התנוססו זכויות אדם, הומניזם וליברליות, שוויון וחירות.

מחלקי המים